



## **Рекомендація СМ/Рес(2022)4 Комітету Міністрів державам-членам щодо просування сприятливого середовища для якісної журналістики у цифрову еру**

(Ухвалена Комітетом Міністрів 17 березня 2022 року)

### **Преамбула**

Комітет Міністрів, відповідно до положень статті 15.b Статуту Ради Європи,

з огляду на те, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами з метою збереження та просування ідеалів та принципів, які є їх спільною спадщиною, *зокрема*, шляхом заохочення спільної політики та стандартів;

нагадуючи про зобов'язання держав-членів щодо забезпечення права на свободу вираження та інформації, гарантоване статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція), із врахуванням прецедентної практики Європейського суду з прав людини;

підтверджуючи, що право на свободу вираження та свобода медіа є наріжним каменем демократії, і що журналісти, які прагнуть надавати точну та достовірну інформацію відповідно до стандартів професії, користуються найвищим захистом відповідно до статті 10 Конвенції;

визнаючи, що якісна журналістика, яка спирається на стандарти професійної етики, приймаючи різні форми відповідно до географічного, правового та соціального контекстів, переслідує подвійну мету – діяти як громадський нагляд у демократичних суспільствах та сприяти поінформованості громадськості та просвітленню;

будучи переконаними в тому, що для процвітання якісної журналістики уряди повинні захищати і сприяти свободі вираження і забезпечувати сприятливе середовище для свободи медіа і плюралізму, відповідно до наявних рекомендацій Комітету Міністрів, а також декларацій, зокрема:

- Рекомендація СМ/Рес(2018)1 щодо плюралізму засобів масової інформації та прозорості медіавласності;
- Рекомендація СМ/Рес(2018)2 щодо ролей та обов'язків інтернет-посередників;
- Рекомендація СМ/Рес(2018)7 щодо керівних принципів поваги, захисту та дотримання прав дитини в цифровому середовищі;
- Рекомендація СМ/Рес(2016)1 щодо захисту та просування права на свободу вираження та права на приватне життя стосовно мережевого нейтралітету;
- Рекомендація СМ/Рес(2016)4 щодо захисту журналістики та безпеки журналістів та інших суб'єктів медіа;
- Рекомендація СМ/Рес(2016)5 щодо свободи Інтернету;
- Рекомендація СМ/Рес(2011)7 щодо нового поняття засобів масової інформації;



- Рекомендація CM/Rec(2007)3 щодо повноважень суспільного мовлення в інформаційному суспільстві;
- Рекомендація Rec(2000)23 про незалежність та функції регуляторних органів у секторі телерадіомовлення;
- Декларація про фінансову стійкість якісної журналістики в цифрову еру (13 лютого 2019 року);
- Декларація про маніпулятивні можливості алгоритмічних процесів (13 лютого 2019 року);
- Декларація про роль суспільних медіа у просуванні соціальної згуртованості та міжкультурного діалогу (11 лютого 2009 року);

підкреслюючи, що цифрова трансформація створила вагомі можливості, а також виклики для медіа та сфери комунікацій, і що перехід медіа до все більш цифрового, мобільного та соціального середовища докорінно змінив динаміку в рамках виробництва, поширення та споживання новин та іншого медіаконтенту, визнаючи, що, як наслідок, якісна журналістика конкурує за увагу аудиторії з іншими типами контенту, які не підпадають під ті ж закони, нормативно-правові норми або етичні рамки;

відзначаючи, що онлайн-платформи взяли на себе важливу роль в рамках поширення та просування новин та іншого медіаконтенту, тим самим набуваючи вагомого значення у цифровій економіці, порушуючи традиційні бізнес-моделі медіа, і що це вимагає ретельного вивчення їх ролі та відповідних обов'язків у медіасекторі;

рішуче налаштовані просувати сприятливе середовище для якісної журналістики та відкриті для експериментів та інновацій щодо контенту, форматів та методів розповсюдження, підтримує співпрацю в медіасекторі та у діяльності платформ та здатен підтримувати творчі та інноваційні ідеї за допомогою впровадження позитивних заходів та адекватної фінансової підтримки;

налаштований заохочувати медіа- та інформаційно-грамотну громадськість, яка має право ухвалювати обґрунтовані та автономні рішення щодо використання засобів масової інформації, яка здатна та готова критично взаємодіяти зі ЗМІ, яка цінує якісну журналістику та довіряє надійним джерелам новин;

визнаючи необхідність розробки керівних принципів для надання допомоги державам, всім зацікавленим сторонам у сфері медіа, включаючи онлайн-платформи та інших відповідних суб'єктів у їхніх спільних зусиллях щодо підтримки незалежного, різноманітного та економічно життєздатного медіасередовища,

#### **Рекомендує урядам держав-членів:**

1. повністю виконувати керівні принципи, викладені в додатку до цієї рекомендації;
2. при впровадженні керівних принципів брати до уваги відповідну практику Європейського суду з прав людини, рекомендації Комітету Міністрів державам-членам та декларації, а також відповідні міжнародні стандарти;
3. інформувати інші зацікавлені сторони, зокрема всіх суб'єктів медіа, включаючи інтернет-посередників, органи само- та співрегулювання, науковців та організації



- громадянського суспільства, про свої відповідні ролі, права та обов'язки для просування сприятливого середовища для якісної журналістики, як зазначено у додатку до цієї рекомендації;
4. просувати цілі цієї рекомендації на національному рівні, в тому числі національними мовами та мовами національних меншин країни, залучати та співпрацювати з усіма зацікавленими сторонами для досягнення максимально широкого поширення її змісту в різних рекламних матеріалах, а також обмінюватися своїм досвідом та практикою через кордони з метою встановлення послідовної політики підтримки якісної журналістики;
  5. регулярно переглядати та консультиватися з відповідними зацікавленими сторонами та звітувати про заходи, вжиті для виконання цієї рекомендації з метою підвищення їх ефективності.

Додаток до Рекомендації [CM/Rec\(2022\)4](#)

## Керівні принципи щодо сприяння якійсній журналістиці в цифрову еру

### А. Сфера застосування та контекст

1. Якісна журналістика, з її непохитною прихильністю і прагненням до істини, справедливості та точності, незалежності, прозорості та людяності, а також високим рівнем суспільного інтересу в рамках просування підзвітності у всіх секторах розвитку суспільства, залишається такою ж важливою, як ніколи, для належної демократії.
2. Всі види медіа, у своїй зростаючій різноманітності, відіграють важливу роль у виконанні зобов'язань, які стоять перед журналістикою, в той час, коли постійно зростаючий обсяг інформації, доступної великій аудиторії, в поєднанні з труднощами визначення джерел всієї цієї інформації, утруднює здатність суспільств оцінювати її точність і достовірність. Журналістські практики, які відстоюють таку позицію, а також цінності та принципи, викладені вище, повинні бути визнані суспільним благом.
3. Цифрова трансформація відкрила безпрецедентні можливості для спілкування людини через кордони, в тому числі шляхом створення нових просторів для людей в недемократичних режимах для самовираження і для інформаційних потреб неблагополучних груп. Розвиток онлайн-інструментів також був корисним для журналістики, сприяючи, серед іншого, журналістиці даних та масштабній транскордонній співпраці між організаціями та ініціативами журналістів-розслідувачів.
4. У той же час швидкий технологічний розвиток призвів до того, що онлайн-платформи відіграють вагомe значення щодо опублікування, поширення та просування новин та іншого медіаконтенту. Це істотним чином зруйнувало інформаційно-аналітичний бізнес в цілому, і вплинуло на збереження якісної журналістики зокрема. Невпинний темп обміну інформацією в Інтернеті породжує ризики поставити під загрозу глибину та точність висвітлення інформації. Поширення медіаконтенту радикально трансформувалося, а рішення, пов'язані з інформаційно-аналітичними послугами, які у минулому ухвалювалися людьми-редакторами, все частіше ухвалюються непрозорими алгоритмами основних глобальних онлайн-платформ, які керуються комерційними міркуваннями масштабування, розповсюдження та монетизації.



Відстежування діяльності журналістів та їх джерел також стало простішим і популярнішим завдяки використанню алгоритмів.

5. Нова інформаційна екосистема також радикально трансформувала звички споживання інформаційно-аналітичних послуг, особливо серед молодих і менш привілейованих соціальних груп, і продовжує це робити. Існує велика кількість інформації в Інтернеті, часто доступної через алгоритм-орієнтовані платформи, яка не має редакційного контролю та/або вимог щодо прозорості і все частіше поширюється через закриті програми обміну повідомленнями. Це, поряд з алгоритмічними маніпуляціями та впливом інформаційного перевантаження на концентрацію уваги та тривалість концентрації уваги людей, значно ускладнило багатьом виявлення та доступ до якісної журналістики. Бізнес-моделі онлайн-платформ та інших посередників, які стали основним джерелом інформаційно-аналітичних послуг та інформації для великої глобальної аудиторії, схоже, сприяють або навіть стимулюють поширення сенсаційного, оманливого та ненадійного медіаконтенту, сприяючи зростаючому розколу в суспільстві.

6. Демократії зіткнулися зі зростаючими загрозами, пов'язаними із поширенням дезінформації та пропагандистських кампаній в Інтернеті, в тому числі в рамках широкомасштабних скоординованих зусиль щодо підривання демократичних процесів. Ці загрози призвели до низки публічних запитів та ініціатив високого рівня, у тому числі з боку Ради Європи, для розуміння та розробки способів боротьби з масовою дезінформацією. Крім того, деякі онлайн-платформи доклали значних зусиль, щоб запобігти використанню у своїх мережах каналів для широкомасштабної дезінформації та маніпулювання громадською думкою, а також щоб надати більшої популярності загалом надійним джерелам інформаційно-аналітичних послуг та інформації. Однак вплив цих заходів на вільний потік інформації та ідей у демократичних суспільствах необхідно ретельно вивчити.

7. Водночас у нинішніх умовах посиленої політичної партійності, недобросовісні політики використовують порядок денний «фейкових новин» для здійснення, з корисливих мотивів, атак на критичні медіа, підриву легітимності журналістики та посилення правових обмежень на законне вираження поглядів. У цій все більш поляризованій інформаційній екосистемі довіра людей до медіа, а також довіра до політики, інституцій та досвіду в багатьох державах знизилася до тривожно низького рівня. Ряд медіа, які традиційно прагнуть виробляти достовірну інформацію, тепер виявляються нездатними протидіяти цим процесам через зменшення кількості читачів або глядачів. Вони намагаються адаптувати свої операції до цифрового середовища та залишатися на зв'язку з громадами, яким вони служать.

8. Підвищення професіоналізму, краща журналістика та зусилля щодо перевірки фактів, залучення аудиторії, прозорість та підвищення рівня підзвітності у медіа-організаціях та інтернет-посередниках можуть сприяти відновленню/встановленню довіри та здорових відносин між медіасуб'єктами та громадськістю. Крім того, робота в цифровому середовищі повинна послідовно регулюватися чіткими правовими та етичними стандартами, зокрема щодо використання контенту, створеного користувачами, персональних даних користувачів, відстеження, прав авторів та поваги до конфіденційності.

9. У цих умовах медіа та інформаційна грамотність (MIL) є ключовим фактором, що дозволяє людям мати справу з медіа. Вона передбачає розвиток когнітивних, технічних і соціальних навичок і можливостей, які дозволяють людям:



- ефективно отримувати доступ до медіаконтенту та критично аналізувати інформацію, тим самим надаючи їм можливість зрозуміти, як медіаконтент виробляється, фінансується та регулюється, а також мати впевненість та компетенцію для ухвалення обґрунтованих рішень щодо того, які медіа вони використовують, і як вони їх використовують;
- зрозуміти етичні наслідки діяльності медіа та технологій;
- ефективно спілкуватися, в тому числі шляхом інтерпретації, створення та публікації контенту.

10. Ініціативи МІЛ для всіх вікових груп - не тільки дітей та молоді, - які просувають навички та знання, необхідні для визнання та оцінки якісної журналістики, або ілюструють переваги якісної журналістики для різних аудиторій, повинні отримати максимальну підтримку з боку держав.

11. Фінансова стійкість залишається однією з найбільш вагомих проблем для якісної журналістики. Традиційні, рекламні медіабізнес-моделі були порушені, в той час як перетворення основних онлайн-платформ, багато в чому, у видавничі організації, відокремило виробництво інформаційно-аналітичних послуг від їх поширення й зробило життєздатність медіа залежною від зміни алгоритмічної політики платформ і різної практики взаємодії з медіа. Як традиційні, так і цифрові видавці зіштовхуються із серйозними фінансовими проблемами. Ці проблеми призвели до тривалих операцій зі скорочення витрат і звільнення співробітників у багатьох сферах, збільшуючи нестабільність журналістики і сприяючи погіршенню умов праці для великої кількості медіа-професіоналів, які в гонитві за прибутковою зайнятістю готові взяти на себе постійно зростаючі навантаження, а також ризики для свого здоров'я і безпеки.

12. Тенденція до більшої концентрації та зближення в секторі інформаційно-аналітичних медіа та на національних ринках загрожує різноманітності джерел та точок зору, які є фундаментальними для демократії. Місцева журналістика особливо сильно постраждала від нових економічних основ і знаходиться на межі повного зникнення в багатьох випадках, позбавляючи громади від важливих наглядців за діяльністю місцевих органів влади та державними справами. Журналістські розслідування та транскордонна журналістика мають вирішальне значення для функції нагляду за медіа та довіри до сектору, але вони є різновидом коштовної діяльності, а також сильно постраждали від фінансових обмежень.

13. Визначення нових бізнес-моделей та їх сталість має вирішальне значення для майбутнього якісної журналістики в цифрову епоху. У зв'язку з цим важко уявити, враховуючи масштаби порушення фінансових основ якісної журналістики, як ми її знаємо, що якісна журналістика зможе вижити і процвітати, не визнаючи і не винагороджуючи її цінність в рамках бізнес-моделі великих платформ, керованих даними. Це вимагатиме, серед іншого, значного перерозподілу доходів від тих платформ, які накопичили безпрецедентний рівень доходів шляхом монетизації стороннього контенту, даних користувачів та уваги користувачів.

14. Крім того, важливо забезпечити кожному доступ до різноманітного спектру журналістського контенту, незалежно від рівня доходів та соціально-економічних бар'єрів. Суспільні медіа та медіа громад повинні мати можливість зберегти свою вирішальну роль у





цьому контексті. Вони повинні бути підтримані в їх прогресі в напрямку цифрової трансформації, в тому числі за допомогою адекватних засобів і фінансування, з метою збереження їх соціальної цінності і актуальності. Суспільні медіа, які в значній мірі розглядаються як надійне та належне джерело інформації, можуть мати стабілізуючий вплив на медіасектор, оскільки гарантується його незалежність від політичного та комерційного тиску.

15. Уряди, зацікавлені сторони, включаючи онлайн-платформи, організації громадянського суспільства, навчальні заклади та інші відповідні суб'єкти, відіграють фундаментальну роль у підтримці якісної журналістики та забезпеченні цілісності інформаційних екосистем. Зрештою, буде мало важливої інформації для поширення, якщо основні творці такого контенту будуть зникати.

16. Представлені нижче керівні принципи призначені для стимулювання та зміцнення незалежної, точної та надійної якісної журналістики, відданої прагненню до істини та необхідності мінімізувати шкоду, як основу функціонування демократії. Керівні принципи поділяються на три розділи: фінансування, етика та освіта. У кожному розділі державам та іншим відповідним зацікавленим сторонам пропонується детальне керівництво щодо того, як виконувати різні зобов'язання, поєднуючи правові, адміністративні та практичні заходи за допомогою узгоджених та взаємодоповнюючих стратегій. Перший розділ в першу чергу, але не виключно, адресований державам. Наступні два розділи стосуються більш широкого кола зацікавлених сторін, які державам рекомендується підтримати.

## **1. Фінансування: просування якісної журналістики як суспільного блага**

### **1.1. Загальні принципи сталого медіасередовища**

1.1.1. **Фінансова стійкість:** забезпечення фінансової стійкості якісної журналістики є основою для забезпечення сприятливого середовища для свободи вираження, яку держави зобов'язані гарантувати на рівні законодавства та на практиці. Особливо це відбувається в той час, коли бізнес-моделі та обставини, які традиційно підтримують якісну журналістику, радикально трансформуються через нові економічні реалії та цифрову еволюцію.

1.1.2. **Дії держави:** державам рекомендується оцінити необхідність коригувальних та проактивних заходів законодавчого, регуляторного та/або сприятливого характеру, а також вжити необхідні дії, спрямовані на забезпечення фінансової стійкості якісної журналістики як суспільного блага, а також структурних умов її розвитку. Такі оцінки та заходи підтримки повинні ґрунтуватися на нейтральних критеріях. Держави повинні заохочувати різні моделі фінансування якісної журналістики, які можуть включати некомерційні організації та моделі на основі сплати підписників, такі як підписка (цифрова), членські внески та пожертвування від користувачів та інших суб'єктів. Крім того, такі заходи повинні застосовуватися до найбільш вразливих сфер, які зіштовхуються зі зростаючими фінансовими проблемами, наприклад, місцева журналістика, журналістські розслідування та транскордонна журналістика.

1.1.3. **Адресна підтримка:** будь-які проактивні або коригувальні заходи, вжиті державами, повинні враховувати різні ролі та важливий внесок у якісну журналістику різних медіа-суб'єктів, включаючи комерційні медіа, суспільні медіа, медіа громад та незалежних



журналістів, будь то традиційні, цифрові чи змішані. Всі вони повинні мати право, в принципі, скористатися державною політикою і заходами, спрямованими на підвищення фінансової життєздатності сектора, з розумінням того, що цільова диференційована підтримка конкретних видів журналістики може бути більш ефективною, ніж узагальнені заходи. Національні рамки, що передбачають заходи підтримки, повинні включати відповідні гарантії для захисту редакційної незалежності та операційної автономії всіх медіа.

**1.1.4. Суспільні медіа:** як зазначено в численних рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи, адресованих державам-членам, та інших відповідних документах, суспільні медіа відіграють особливу роль у просуванні різноманітності та встановленні стандартів якості. Держави повинні забезпечити стабільне та достатнє фінансування суспільних медіа з метою гарантування їх редакційної та інституційної незалежності, їх здатності до інновацій, високих стандартів професійної доброчесності та надання їм можливості належним чином виконувати свої повноваження та продукувати якісну журналістику. Такі завдання не повинні бути скомпрометовані шляхом урізання фінансування суспільних медіа на інші цілі, такі як заходи підтримки або схеми, спрямовані на інші сектори медіа.

**1.1.5. Медіа громад та локальні медіа:** у відстоюванні медіарізноманітності як основи якісної журналістики держави повинні розробляти та просувати низку схем та інструментів фінансування, у тому числі на місцевому рівні. Це може включати наявність державних коштів для виробництва місцевих новин в інтересах суспільства, а також інші заходи для забезпечення того, щоб медіа громад, а також інші види незалежних медіа, що обслуговують місцеві та сільські громади, мали простір та адекватні ресурси для роботи на всіх платформах розповсюдження.

## **1.2. Інституційні та фіскальні заходи**

**1.2.1. Податкові пільги для медіа-організацій:** для забезпечення сприятливого економічного середовища державам рекомендується приділяти особливу увагу розробці загальної політики, нейтральної та спрямованої на підтримку інновацій з точки зору виробництва та поширення новин та іншого медіаконтенту, розробки нових інструментів та послуг та впровадження альтернативних або адаптованих бізнес-моделей для якісної журналістики. Будь-які податкові пільги або звільнення від інших зборів повинні, в принципі, застосовуватися в рівній мірі до традиційних і онлайн медіа і надаватися на основі недискримінаційних і прозорих процедур. Особливі стимули можуть бути запропоновані ньюзрумам, які винаймають нових співробітників.

**1.2.2. Некомерційна журналістика:** для забезпечення дослідження нових моделей фінансування сталого розвитку держави можуть розглянути можливість усунення будь-яких регуляторних перешкод для створення та функціонування медіа як благодійних або некомерційних організацій та дозволити пожертвування, які користуються повною відсутністю будь-яких податкових зборів або наявністю пільг та переваг. Крім того, таким некомерційним суб'єктам господарювання може бути дозволено займатися комерційною діяльністю, пов'язаною з їх основною метою та підпорядкованою їм, за умови, що прибуток повністю використовується для фінансування їхньої журналістської діяльності в інтересах суспільства. Розумні, недискримінаційні, прозорі та об'єктивно виправдані критерії суспільних інтересів можуть бути встановлені як частина загальних вимог щодо отримання неприбуткового статусу. Вони можуть включати, але не обмежуватись цим, виробництво



певного відсотка незалежного журналістського та редакційного контенту, регулярність публікації або трансляції, дотримання загальноприйнятих професійних стандартів та етичних кодексів, доступність контенту для широкої громадськості, дотримання ефективних, прозорих та незалежних саморегулювальних структур тощо.

**1.2.3. Податкові та інші стимули для користувачів:** держави можуть розглянути можливість доповнення будь-якої політики, спрямованої на просування та сприяння виробництву та розповсюдженню якісних інформаційно-аналітичних послуг та іншого медіаконтенту шляхом заохочення його споживання за допомогою податкових або інших стимулів для користувачів, у тому числі за допомогою субсидій для (цифрових) абонентів інформаційно-аналітичних послуг.

**1.2.4. Доступність якісної журналістики для всіх:** якісна журналістика в різних її формах повинна бути доступна кожному, незалежно від рівня доходів та інших соціально-економічних бар'єрів. З цією метою може бути ухвалений ряд заходів соціального забезпечення, щоб гарантувати для тих, хто не в змозі забезпечити свої основні потреби, ефективний доступ до мінімального рівня інформації, що дозволяє їм формувати і висловлювати свою думку і робити усвідомлений вибір про уряд і суспільство. Такі заходи повинні ґрунтуватися на реальних потребах і враховувати динаміку споживання новин в інформаційному суспільстві, зокрема платформи, які люди використовують для задоволення потреб у інформаційно-аналітичних послугах.

### 1.3. Схеми державної підтримки

**1.3.1. Додаткова пряма підтримка:** якщо загальні, непрямі заходи підтримки виявляються недостатніми для усунення ринкових проблем або несприятливих ринкових умов, як правило, так і щодо конкретних питань або підгалузей, держави також повинні розглянути питання про ухвалення політики та системи стимулів, що передбачають фінансову та іншу пряму підтримку якісної журналістики. Такі заходи можуть включати конкретну цільову підтримку окремих типів журналістської практики, що пропонують оригінальні дослідження або репортажі, а також ресурсомістких або інших форм журналістики, що мають високу суспільну цінність. Зацікавлені сторони та організації громадянського суспільства, які представляють все різноманіття суспільства, повинні бути проконсультовані при розробці будь-яких таких заходів.

**1.3.2. Критерії надання прямої підтримки:** заходи прямої підтримки обов'язково повинні переслідувати хоча б одну законну мету медіаполітики, включаючи, але не обмежуючись цим, просування плюралізму та різноманітності ЗМІ, підтримку професійної етики, підтримку точної та надійної журналістики, просування егалітарних та інноваційних журналістських практик, адаптацію до цифрової епохи, або медіаграмотності. Будь-які субсидії або інші форми фінансової підтримки повинні надаватися на основі об'єктивних, справедливих і нейтральних правових критеріїв, в рамках недискримінаційних і прозорих процедур, і повинні підлягати адмініструванню органом, що користується функціональною та операційною автономією, таким як незалежний регуляторний орган з питань медіа.

**1.3.3. Періодичні огляди схем підтримки:** умови та практика надання підтримки повинні періодично переглядатися, щоб переконатися, що вони залишаються придатними для цілей з огляду на ринкові та технологічні зміни. Незалежні органи, відповідальні за адміністрування





прямих субсидій, повинні публікувати щорічні звіти про використання державних коштів для підтримки медіа-суб'єктів.

**1.3.4. Підтримка журналістських розслідувань:** держави повинні у тісній співпраці з національними асоціаціями журналістів, профспілками та відповідними організаціями громадянського суспільства розглянути питання про створення національних фондів, грантів та/або іншої цільової допомоги журналістським розслідуванням або підтримки існуючих фондів або проектів, спрямованих на:

- фінансування розслідувань щодо питань, які становлять суспільний інтерес;
- проведення тренінгів для журналістів та інших суб'єктів медіа, залучених до практики журналістських розслідувань;
- підтримку спільних ініціатив та мереж журналістських розслідувань, у тому числі міжнародного характеру;
- розробку цифрових інструментів, здатних покращити журналістські дослідження та репортажі.

Статути таких фондів повинні гарантувати, що вони не призначені для отримання прибутку, експлуатуються незалежним органом і керуються принципами прозорості та підзвітності. Такі фонди можуть отримувати державні гранти, субсидії та приватні пожертвування, прозорість яких має бути гарантована.

**1.3.5. Саморегулювання та співрегулювання:** держави повинні у тісній співпраці з національними асоціаціями журналістів, профспілками та медіакомпаніями або асоціаціями розглядати можливість фінансування пресрад та інших механізмів саморегулювання або співрегулювання з метою забезпечення їх фінансової стійкості. Будь-які фінансові схеми повинні підлягати відповідним гарантіям для захисту автономії та незалежності органів саморегулювання та співрегулювання.

## **1.4. Баланс у взаємодії між онлайн платформами та медіаорганізаціями**

**1.4.1. Державні інструменти:** для покращення умов самофінансування якісної журналістики держави повинні розглянути питання про запровадження відповідних рамок, спрямованих на забезпечення справедливого ставлення до виробників контенту та медіа з боку онлайн-платформ та відповідних інтернет-посередників, які надають доступ, розміщують та поширюють інформаційно-аналітичні послуги та інший медіаконтент, об'єднати такий контент та забезпечити доступ до його пошуку, або іншим чином виконувати будь-які інші функції та послуги, пов'язані з доступністю, видимістю та можливістю пошуку такого контенту. Такі рамки повинні, зокрема, забезпечити чітке маркування медіаконтенту на платформах, щоб користувачі могли без труднощів встановити його походження. Крім того, вони повинні дозволити медіаорганізаціям ефективно будувати прямі відносини зі своєю аудиторією через належний доступ до даних про використання та створити необхідні умови для справедливого розподілу прибутків, що виникають внаслідок широкомасштабного поширення та монетизації медіаконтенту на онлайн платформах. Багато викликів, пов'язаних з такими складними процесами, вимагатимуть залучення як приватного, так і державного секторів та тісної співпраці всіх зацікавлених сторін.

**1.4.2. Обмін даними:** медіаорганізації повинні мати можливість взаємодіяти з користувачами безпосередньо в Інтернеті та мати доступ до всіх відповідних даних аудиторії, включаючи



персональні дані, зібрані онлайн платформами щодо використання їх контенту, щоб мати можливість запропонувати користувачам оптимальний досвід та покращити свої послуги відповідно до уподобань користувачів та з урахуванням конкретних моделей використання на окремих платформах. Доступ до даних також необхідний для того, щоб медіаорганізації могли отримувати прибутки від поширення свого контенту на онлайн платформах, незалежно від їх походження, чи то від рекламних або комерційних комунікацій або від підписки або інших платежів, а також для своєї маркетингової діяльності. Дані повинні надаватися прозоро, розкриваючи методологію збору. Прозорі та безперебійні механізми повинні розроблятися шляхом тісної співпраці між медіаорганізаціями та онлайн платформами для вирішення цього питання, у разі необхідності, підкріпленого юридичними зобов'язаннями та повноваженнями щодо надання підтримки для впровадження незалежних механізмів нагляду. Будь-яка обробка даних повинна повністю відповідати вимогам захисту даних, що впливають з існуючих правових рамок конфіденційності та захисту даних, включаючи відповідні міжнародні стандарти, викладені в оновленій Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (Конвенція 108).

**1.4.3. Справедливі та прозорі ринкові умови:** держави повинні вживати заходів для вирішення питань щодо обмеженої здатності медіаорганізацій конкурувати з основними онлайн платформами для отримання прибутків від реклами від своїх маркетингових послуг на основі даних, з метою управління ризиками, що впливають з домінування платформ на ринку. З цією метою вони повинні розглянути заходи, спрямовані на забезпечення справедливих і прозорих ринкових умов, які можуть включати оновлення конкурентного законодавства для цифрового ринку або впровадження правил, що стосуються взаємодії між платформою і бізнесом. Крім того, онлайн платформи повинні бути прозорими щодо того, чи надають вони певний контент або послуги в рамках певних преференцій, особливо щодо суб'єктів, які пов'язані з ними через довгострокові зобов'язання, частки власності тощо. Держави також можуть розглянути питання про диференціацію заходів з метою справедливого розподілу прибутків від маркетингу та реклами між медіаорганізаціями, які виробляють такий контент, а також основними онлайн платформами та іншими відповідними інтернет-посередниками, які отримують значну вигоду від його поширення. Такі заходи можуть бути розроблені незалежно від сплати будь-яких зборів, що застосовуються відповідно до законів про авторське право, коли вони є недостатніми для досягнення збалансованого розподілу коштів, і повинні бути спрямовані на те, щоб приносити користь видавцям медіа різного розміру та формату, відповідно до їх конкретних внесків у журналістику суспільних інтересів.

**1.4.4. Прозорість реклами:** у світлі домінування основних онлайн платформ на ринку онлайн реклами необхідно вжити заходів для підвищення прозорості системи комерційних комунікацій та практики шляхом тісної співпраці між відповідними платформами, зацікавленими сторонами та рекламодавцями, а також підкріплення, у відповідних випадках, юридичними зобов'язаннями та незалежними механізмами нагляду. Ці механізми прозорості повинні бути доповнені заходами, спрямованими на усунення будь-яких необґрунтованих обмежень конкуренції, які можуть негативно вплинути на доходи медіаорганізацій від реклами. Такі засоби правового захисту також повинні бути спрямовані на те, щоб уникнути відволікання прибутків від реклами з точних і достовірних джерел інформаційно-аналітичних послуг до джерел дезінформації та відверто неправдивого контенту, а замість цього прагнути винагороджувати надійні джерела інформаційно-аналітичних послуг, визначені як такі, відповідно до прозорих критеріїв, розроблених відповідно до підходів, викладених у пункті 2.2.3. цих керівних принципів. Крім того, розробка ініціатив МІЛ, які допомагають людям



стати більш обізнаними про те, як працює онлайн реклама, також може збільшити тиск на онлайн платформи для підвищення прозорості.

**1.4.5. Добровільні внески онлайн платформ:** онлайн платформи, відповідні інтернет-посередники та рекламодавці, які займаються масштабним розповсюдженням та монетизацією стороннього контенту, повинні визнати свою відповідальність в рамках внеску у діяльність видавців медіа або суспільних інституцій, фінансово та за допомогою інших засобів. Таким чином, вони повинні сприяти збереженню якісної журналістики на ринках, на яких вони мають значну присутність у бізнесі і де вони генерують важливий прибуток від інформаційно-аналітичних послуг онлайн. Такі внески повинні бути незалежними від вибору інструментів та платформ бенефіціарів, і повинні мати надійні гарантії редакційної автономії медіа, що приносять користь. Ці внески також повинні поширюватися на розробку та просування ініціатив МІЛ, які дозволяють людям розпізнавати та цінувати якісну журналістику. Онлайн-платформи заохочуються до партнерства з громадянським суспільством, урядами, навчальними закладами та іншими зацікавленими сторонами для підтримки зусиль, спрямованих на поліпшення критичного мислення та цифрової медіаграмотності.

## 1.5. Умови роботи журналістів

**1.5.1. Зайнятість та права:** політика підтримки повинна включати заходи протидії погіршенню умов праці журналістів у цифрову еру, що є основним фактором зниження якості журналістики. Держави повинні докласти зусиль для адекватного забезпечення дотримання існуючих національних нормативних рамок з метою забезпечення того, щоб журналісти, наскільки це можливо, працювали на регулярних контрактах, отримували повні соціальні виплати та користувалися всіма трудовими правами, гарантованими законом. Відповідні положення повинні бути передбачені в національному законодавстві про зайнятість, щоб ефективно забезпечити повернення до професії з материнства, батьківства, усиновлення або відпустки по догляду за дитиною.

**1.5.2. Роль професійних асоціацій:** профспілки та журналістські об'єднання також відіграють важливу роль у просуванні якісної журналістики, а також у наданні допомоги професії в адаптації до нових бізнес-моделей та технологічних змін. Серед інших пріоритетів, вони повинні захищати права швидко зростаючого числа журналістів-фрілансерів і відстоювати від їхнього імені загально визнані права, якими користуються наймані працівники, включаючи мінімальну заробітну плату. Медіа та професійні асоціації повинні диверсифікувати теми та сфери навчання, а також розробляти конкретні програми підтримки, особливо для молодих фахівців та їхніх колег, які піддаються особливо нестабільним умовам праці. Крім того, журналісти-фрілансери, проєктні спеціалісти та інші медіа актори в нестабільних формах зайнятості повинні повною мірою скористатися механізмами захисту, спрямованими на забезпечення безпеки журналістів та інших медіа акторів, відповідно до вимог Рекомендації [CM/Rec\(2016\)4](#).

**1.5.3. Проблеми зі здоров'ям, пов'язані з роботою:** через характер журналістської діяльності, особливо пов'язаної з висвітленням стресових або травматичних подій, або частотою домагань у своїй роботі, журналісти зіштовхуються з підвищеним ризиком розвитку травм, пов'язаних із роботою, або інших проблем зі здоров'ям. Для протидії цьому ризику профспілки та журналістські асоціації повинні у співпраці з медіаорганізаціями та іншими зацікавленими сторонами, включаючи школи журналістики, розробити навчальні матеріали,



навчальні курси та інші стратегії запобігання з метою підвищення обізнаності про наслідки висвітлення травматичних завдань у сфері інформаційно-аналітичних послуг. Відповідні зацікавлені сторони також повинні розробити практичні ресурси для підтримки журналістів, які страждають від стресу або травм, пов'язаних з роботою, таких як консультування з питань психічного здоров'я.

**1.5.4. Жінки-журналісти:** профспілки та журналістські об'єднання повинні співпрацювати з медіаорганізаціями та іншими зацікавленими сторонами з метою зміцнення гендерно-етичної журналістики та протидії дискримінації, включаючи дискримінацію на робочому місці з точки зору оплати праці, лікування та умов праці. Крім того, профспілки та асоціації журналістів повинні розвивати ініціативи та прокладати шлях до викорінення утисків, погроз та насильства щодо жінок-журналісток, особливо в Інтернеті, а також збільшення різноманітності та гендерної рівності в редакціях. З цією метою вони повинні вжити конкретних заходів підтримки, таких як гендерно-специфічні навчальні посібники та практичні тренінги з безпеки, здоров'я та умов праці.

## **2. Етика та якість: відновлення та підтримка довіри**

### **2.1. Виробництво якісної журналістики**

**2.1.1. Фактчекінг:** виробництво інформаційно-аналітичних послуг передбачає використання декількох джерел інформації, в тому числі створеного користувачем контенту. Для того, щоб зберегти довіру, виробництво інформаційно-аналітичних послуг і особливо висвітлення термінових подій має бути максимально точним. Доступні кілька інструментів, методів та етичних принципів, які можуть бути застосовані в процесі виробництва інформаційно-аналітичних послуг, включаючи повідомлення про новини, зібрані з соціальних мереж, використання контенту, створеного користувачами під час надзвичайних ситуацій, або використання відео очевидців як доказу. Ці практики повинні систематично інтегруватися в базову підготовку журналістики та посилити перевірку фактів та ретельний вибір джерел як наріжного каменю якісної журналістики. Зокрема, медіа повинні проявляти пильність і перевіряти історії, що походять з анонімних приватних додатків для обміну повідомленнями або соціальних мереж, перш ніж цитувати, включати або іншим чином передавати їх, щоб уникнути поширення дезінформації. Спільні проекти з перевірки фактів між кількома редакціями, університетами, неурядовими організаціями та онлайн платформами, а також між організаціями в різних локаціях можуть мати позитивні наслідки, особливо в періоди виборів і референдумів.

**2.1.2. Відновлення та підтримка довіри:** медіаорганізації у співпраці з національними асоціаціями журналістів, профспілками та незалежними організаціями громадянського суспільства повинні розробити та ухвалити спільний кодекс належної практики щодо прозорості з метою відновлення довіри та здорових відносин з громадськістю та виробниками медіаконтенту. Такі кодекси повинні містити відповідні механізми контролю. Приклади критеріїв довіри можуть включати:

- заяви про місію медіаорганізацій, редакційні стандарти та загальну етичну політику, зокрема процедури виправлення та правила використання анонімних джерел та джерел із використанням псевдоніму;



- інформація про пряме та опосередковане володіння медіавласністю та політику щодо редакційної незалежності від джерел фінансування, включаючи гранти та пожертвування;
- ефективні правові гарантії, що забезпечують редакційну автономію та незалежність видання від держави;
- відомості про журналіста/автора/репортера, включаючи їхній досвід та інші історії, над якими вони працювали, за винятком випадків, коли розкриття особи може спричинити особисті ризики або репресії щодо них у зв'язку з їх професійною діяльністю;
- цитування та посилення щодо джерел, зокрема тих, що стоять за фактами та твердженнями в слідчих або глибоких історіях, беручи до уваги законні потреби в конфіденційності;
- передісторії про те, як були задумані статті та висвітлення, включаючи інформацію про те, чому репортери вирішили продовжити історію, процес, що стоїть за історією, і чи має вона місцеве походження або включає місцеву експертизу;
- прозорість походження контенту та чітке розмежування між думкою, аналізом, рекламним/комерційним/спонсорським контентом та фактичною інформацією, а також маркуванням для розрізнення контенту, створеного користувачами, від професійних інформаційно-аналітичних повідомлень;
- документування та обмін зусиллями, спрямованими на включення різноманітності думок, збільшення представництва всіх статей та спільнот, а також диверсифікація джерел інформації та досвіду;
- заохочення зворотного зв'язку та участі громадськості з пріоритетних питань, здійснення внеску в рамках процесу звітності та у забезпеченні точності та різноманітності думок;
- розкриття будь-яких програмних засобів штучного інтелекту (ШІ), таких як «журналістика роботів», що використовуються у виробництві інформаційно-аналітичних повідомлень та інформації про те, як вони використовуються;
- розробка оновлених кодексів професійної етики для включення питань, пов'язаних з використанням ШІ та алгоритмів у дослідженні, виробництві та поширенні новин;
- інформація про дотримання принципів саморегулювання та наявних внутрішніх і зовнішніх механізмів подання скарг.

**2.1.3. Саморегулювання:** зобов'язання медіа в рамках верифікації та контролю якості має доповнюватися ефективними добровільними механізмами саморегулювання медіа, такими як інститут омбудсмена та ради преси/медіа. Громадськість повинна бути поінформована і мати доступ до зрозумілих, прозорих і оперативних механізмів подання скарг, що дозволяють позначати контент, що порушує журналістські професійні та етичні стандарти, в тому числі під час поширення такого контенту в мережі Інтернет, а також наявність можливості виправлення неточної інформації. Скарги повинні розглядатися незалежними органами, завданням яких є дотримання журналістських професійних та етичних стандартів. Такі незалежні органи повинні мати стабільне фінансування і належні повноваження, зокрема вимагати публікації виправлень, критичних рішень і вибачень.

**2.1.4. Інклюзія:** збалансоване представництво та рівна участь різних груп суспільства у інформаційно-аналітичних повідомленнях та у медіа загалом, незважаючи на те, чи це використання у ролі професіоналу, експертного джерела чи основного персонажу історії, є важливими показниками якісної журналістики. Медіаорганізації повинні докладати зусиль





для включення різноманітних точок зору та розробки інноваційних форматів, які сприяють діалогу та участі різних груп суспільства. Ініціативи МІЛ можуть допомогти окремим особам, особливо щодо представників національних меншин або неблагополучних громад, розвинути навички та впевненість у взаємодії із медіа та брати участь у публічній сфері. Можливості, що надаються цифровим середовищем для звернення до аудиторії з особливими потребами, повинні бути додатково вивчені та розширені. Важливо, щоб точна та достовірна інформація була доступна різними мовами та з використанням різних технічних стандартів, для долучення національних меншини та осіб з обмеженими можливостями для реалізації права на отримання та поширення інформації та ідей.

**2.1.5. Стать:** медіаорганізації повинні активізувати свої зусилля для забезпечення справедливого гендерного відображення як під час надання інформаційно-аналітичних послуг в мережі Інтернет, так і в офлайн світі. Спеціальні керівні принципи, заходи та проекти повинні бути розроблені для зміцнення позицій жінок у медіа, як у якості експертів, журналістів, так і для вирішення питань, пов'язаних із гендерною нерівністю, особливо щодо представництва та винагороди. Кращі практики гендерної рівності повинні бути визначені, оцінені, впроваджені та отримати належну винагороду як показники якісної журналістики.

**2.1.6. Діти:** інформаційні потреби дітей різних вікових категорій повинні забезпечуватися шляхом доступу до всіх відповідних медіа та широкого асортименту платформи якісного контенту, що відповідає їхнім інтересам, рівням грамотності, лінгвістичним уподобанням та культурному походженню. Такий якісний контент повинен включати інформативний, фактичний, освітній і культурний контент, а також розважальний контент. Редакціям, особливо суспільних медіа, рекомендується інвестувати у виробництво та поширення програм та послуг, спрямованих на дітей та молодь, насамперед інформаційно-аналітичних послуг та інформації про поточні справи. При цьому їм рекомендується просувати можливості залучення молодих людей до виробництва якісного контенту та взаємодії з таким контентом, наприклад, використовуючи жанри, формати та канали розповсюдження, які комунікують з молодістю аудиторією та цікавлять її. Громадська медіадіяльність за участю різних вікових груп у журналістській підготовці та виробництві сприяє обміну та діалогу між поколіннями, а також потребує особливої підтримки.

## **2.2. Поширення якісного контенту**

**2.2.1. Контроль доступу:** канали розповсюдження цифрових медіа та шлюзи з кураторським або спонсорським контентом тепер впливають на доступ та здатність пошуку якісного контенту, у тому числі щодо суспільних медіа, шляхом персоналізованого вибору та рекомендацій на основі виражених або ймовірних уподобань користувачів. Держави у співпраці з онлайн платформами та іншими відповідними інтернет-посередниками, медіаорганізаціями та іншими ключовими зацікавленими сторонами, які представляють всю різноманітність суспільства, повинні вирішувати проблеми, пов'язані з онлайн розповсюдженням медіаконтенту, що становить суспільний інтерес, і розробляти відповідні регуляторні заходи, щоб гарантувати, що такий контент є загальнодоступним, його легко знайти і визначити джерелом достовірної інформації для громадськості. Держави можуть, якщо існують відповідні норми конкурентного законодавства, регулярно оцінювати, чи мають відповідні інтернет-посередники ринкову владу, і, якщо так, застосовувати принципи конкурентного права, якщо така ринкова влада використовується таким чином, щоб це



призвело до негативного впливу на конкуренцію, включаючи будь-який дискримінаційний вплив на провайдерів медіаконтенту.

**2.2.2. Недискримінація:** онлайн-платформи та інші відповідні інтернет-посередники, які здійснюють модерацію та ранжування інформаційно-аналітичних повідомлень та медіаконтенту або виконують будь-які інші функції та послуги, пов'язані з таким контентом, повинні робити це у повній відповідності з дотриманням принципу недискримінації, гарантованим статтею 14 Конвенції. Контент, який застосовується автоматизованими процесами самостійно або в поєднанні з людськими рішеннями, повинен бути прозорим і не повинен обмежувати доступ до будь-якого джерела новин або іншого медіаконтенту, заснованого лише на його політичній чи іншій думці, або на будь-яких інших характеристиках, які можуть зробити диференційоване ставлення дискримінаційним у значенні цього положення.

**2.2.3. Пріоритетність журналістики суспільних інтересів:** ефективний доступ до якісної журналістики має підтримуватися незалежними та прозорими медійними ініціативами, в рамках саморегулювання та бути відкритими для участі багатьох зацікавлених сторін, які розробляють критерії визначення надійного контенту. Такі критерії можуть застосовуватися як людськими, так і автоматизованими засобами в процесі поширення та споживання медіа. Онлайн платформи та інші відповідні інтернет-посередники повинні використовувати ці критерії для просування тих постачальників новин та якісної журналістики, які пропонують такий надійний контент, з цією метою вони повинні постійно вдосконалювати свої внутрішні процеси та операції, в тому числі за допомогою підвищення рівня прозорості.

**2.2.4. Використання інструментів штучного інтелекту:** використання інструментів ШІ у створенні та розповсюдженні медіаорганізаціями контенту має бути прозорим та враховувати вплив автоматизації на права людини, зокрема свободу вираження. Крім того, відмінності в розмірах, ресурсах і важелях впливу різних медіаорганізацій, включаючи онлайн платформи, які використовують такі інструменти, повинні бути вирішені належним чином. Конкурентні переваги великих організацій з доступом до величезних обсягів даних користувачів, наприклад, можуть посилити існуючі диспропорції та призвести до їх значного контролю над розробкою та використанням автоматизованих редакційних процесів. Тому зусилля повинні бути спрямовані на просування рівних умов між різними типами медіаорганізацій з точки зору їх доступу до інструментів ШІ та контролю над ними.

**2.2.5. Алгоритмічна відповідальність:** онлайн-платформи, інші відповідні інтернет-посередники та медіаорганізації повинні прагнути до того, щоб працювати максимально прозоро, виходячи за рамки мінімальних законодавчих вимог, та надавати користувачам необхідні інструменти для розуміння основних критеріїв та функціонування алгоритмів, що беруть участь у розповсюдженні та розстановці пріоритетів (або їх відсутності) в рамках представлення медіаконтенту. В інтересах дотримання принципів прозорості та підзвітності перед громадськістю онлайн-платформи також повинні співпрацювати з дослідницькою спільнотою та журналістами, які висвітлюють вищезазначені процеси, та надавати їм доступ до відповідних анонімних наборів даних, у повному розумінні відповідних рамок захисту даних, тим самим сприяючи постійному аналізу впливу алгоритмічних систем на онлайн поширення медіаконтенту.



**2.2.6. Моніторинг та нагляд:** дотримання зобов'язань онлайн платформами щодо доступу, поширення та пріоритетності інформаційно-аналітичних послуг новин та іншого медіаконтенту має підлягати моніторингу та нагляду з боку незалежних суб'єктів. Це може бути забезпечено за допомогою регулярного звітування відповідними онлайн платформами про те, як ухвалюються рішення, пов'язані із просуванням контенту. Наглядова функція може бути покладена на незалежні національні органи регулювання медіа або інші призначені органи, які повинні мати необхідні повноваження, ресурси та компетенцію для ухвалення рішень, щоб мати можливість виконувати свої повноваження з дотриманням принципів ефективності, прозорості та підзвітності.

## 2.3. Захист даних

**2.3.1. Конфіденційність:** медіаорганізації, які обробляють персональні дані користувачів онлайн послуг та використовують механізми відстеження та профілювання в комерційних цілях, повинні відповідати існуючим правовим рамкам конфіденційності та захисту даних, включаючи положення оновленої Конвенції 108. Коли медіаорганізація використовує платформу третьої сторони, яка може включати обробку персональних даних, відповідні обов'язки, особливо щодо прав суб'єктів даних та інформаційних зобов'язань контролерів даних, повинні бути чітко визначені та узгоджені між сторонами. Медіаорганізації не повинні нести відповідальність за діяльність з обробки даних, що здійснюється сторонніми платформами виключно для власних комерційних цілей і на основі їх власної політики конфіденційності або умов, на які медіаорганізації не мають ніякого впливу.

**2.3.2. Права користувачів:** медіаорганізації повинні забезпечити, щоб вся обробка, включаючи збір, адаптацію, видозмінення, пересилання, поширення, обмін, спільне використання або маніпуляцію за допомогою кількох пристроїв, персональними даними своїх користувачів (суб'єктів даних), ґрунтувалася на вільній, конкретній, поінформованій та однозначній згоді користувача щодо конкретної мети або іншого законного обґрунтування, встановленого нормативами. Всі етапи операцій з обробки даних повинні відповідати принципу конфіденційності за замовчуванням і конфіденційності за задумом, а також принципам справедливості і прозорості, підзвітності контролерів даних, безпеці даних і забезпеченні права суб'єктів даних. Зокрема, але не тільки, користувачі (суб'єкти даних) повинні мати можливість:

- мати доступ до керівних принципів захисту даних, які є доступними та зрозумілими, незалежно від індивідуальних рівнів (медіа) грамотності та індивідуального рівня обізнаності про права людини;
- отримувати інформацію про обробку своїх персональних даних та отримувати доступ до таких даних;
- отримати можливість здійснення виправлення або стирання неправильних, неточних або неповних персональних даних;
- вимагати, щоб персональні дані були видалені, коли вони більше не потрібні або якщо їх обробка є незаконною;
- заперечувати проти обробки персональних даних в маркетингових цілях або на підставах, що стосуються конкретної ситуації;
- мати ефективний спосіб для реалізації правового захисту, якщо запит на інформацію або, залежно від обставин, доступ, зв'язок, виправлення або стирання не виконуються.



**2.3.3. Обізнаність:** держави, суб'єкти медіа та інші зацікавлені сторони повинні ухвалювати різні стратегії та заходи, включаючи ініціативи з МІЛ та освітні програми щодо прав людини, для сприяння підвищенню рівня обізнаності людей про свої права щодо захисту даних, а також для сприяння відповідальному використанню персональних даних самими фізичними особами та забезпечення обробки персональних даних дітей лише за згодою батьків або законних опікунів, як це встановлено національними законами.

## 2.4. Майбутній розвиток медіа

**2.4.1. Залучення:** створення більш міцних та інтерактивних відносин зі своєю аудиторією може зробити якісну журналістику більш стійкою. Медіа заохочуються до пошуку нових форматів для сприяння обговоренню питань, що становлять суспільний інтерес, спираючись на потенціал конструктивних дебатів та орієнтоване на діалог спілкування, як в мережі Інтернет, так і під час спілкування у інших спільнотах, коли вони визнають, що до них ставляться серйозно. Модерація онлайн аудиторії/коментарів може стати основним активом професійної журналістики, за умови, що медіаорганізації та роботодавці роблять достатні інвестиції у навчання та ресурси для управління обговореннями інформаційно-аналітичних послуг в мережі Інтернет. Безкоштовні платформи для коментарів з відкритим вихідним кодом можуть полегшити процес надсилання запитань та зворотній зв'язок в рамках діяльності інтернет-спільноти, допомогти редакціям привести коментаторів у відповідність до правил і продемонструвати свою кращу роботу. Розділ внесків, який забезпечує безпечний простір для читачів для обміну досвідом та знаннями, а також думками, дозволяє включати до обговорення думки медіа громад, які часто залишаються непочутими або недостатньо поінформованими. Ініціативи з МІЛ можуть допомогти людям розвинути навички та впевненість в рамках залучення, участі та подання скарг щодо неналежного контенту чи коментарів.

**2.4.2. Інновації:** медіаорганізації можуть отримати вигоду від впровадження нових технологій, використовуючи можливості, балансуючи реальні потреби та оцінюючи вплив на свою аудиторію. Для того, щоб якісна журналістика процвітала в цифрову еру, медіаорганізації спеціально повинні підтримувати:

- розробку інноваційних, спільних журналістських проєктів, в тому числі із залученням журналістів-фрілансерів;
- перехід друкованих видань у цифрове середовище за допомогою адекватних інструментів, програмного забезпечення та технологічної інфраструктури;
- розвиток цифрового бізнесу та лідерських навичок медіа фахівців, включаючи навички вимірювання та аналізу аудиторії.

**2.4.3. Локальні медіа:** відновлення довіри та здорових відносин з (місцевою та гіперлокальною) аудиторією може бути досягнуто за допомогою спільних практик, таких як гіперлокальні онлайн ньюзруми (редакції) та інші інноваційні підходи, які дозволяють журналістам та громадськості працювати разом над оригінальними, актуальними та популярними питаннями. Зокрема, механізми підтримки таких заходів мають розроблятися шляхом залучення кількох зацікавлених сторін, у тому числі представників місцевих громад:

- розробка життєздатних бізнес-моделей для місцевої та гіперлокальної журналістики;
- створення цифрової присутності для місцевих та гіперлокальних медіа;
- нарощування потенціалу для неприбуткових медіа та медіа громад, що обслуговують потреби локальних спільнот, включаючи мовні потреби.



## 2.5. Сприятливе політичне та соціальне середовище

**2.5.1. Плюралізм:** держави зобов'язані забезпечити достатню різноманітність у загальному спектрі різновидів медіа, що забезпечить незалежну, якісну журналістику, беручи до уваги відмінності з точки зору їх цілей, функцій та географічного охоплення. Взаємодоповнюючий характер різних медіа також зміцнює зовнішній плюралізм і може сприяти створенню та підтримці різноманітності медіаконтенту, як зазначено в Рекомендації СМ/Рес(2018)1.

**2.5.2. Внесок суспільних медіа:** незалежні суспільні медіа, зокрема, мають важливу соціальну функцію як надійне джерело інформації. Вони відіграють центральну роль у відображенні подій комплексно та інклюзивно, пояснюючи складні ситуації та зміни, дозволяючи громадськості відрізнити важливе від тривіального та висвітлюючи конструктивні рішення важливих викликів. Держави мають особливий обов'язок забезпечити, щоб суспільні медіа користувалися редакційною автономією і могли працювати незалежно, і щоб їх контент був загальнодоступним, в тому числі в Інтернеті.

**2.5.3. Соціальна цінність журналістських розслідувань:** журналістські розслідування мають життєвоважливе значення для підтримки ролі медіа як інституції щодо громадського нагляду та підвищення прозорості та підзвітності державних установ і ресурсів. Таким чином, держави повинні підтримувати розробку незалежних ініціатив, спрямованих на висвітлення впливу журналістських розслідувань на соціальні зміни, з метою підвищення обізнаності та оцінки соціальних переваг журналістських розслідувань та медіа в більш загальному сенсі якісної журналістики, виробленої відповідно до редакційних та етичних стандартів професії, та генерувати широку підтримку її місії.

**2.5.4. Дезінформація:** дезінформація підриває довіру до медіа та загрожує достовірній інформації, яка живить публічні дебати та демократію. Узгоджені національні та/або транснаціональні зусилля щодо боротьби з дезінформацією та пропагандою повинні отримати повну підтримку з боку держав у спосіб, який не підриває їхню незалежність. Така підтримка має бути доступна на постійній основі, а не лише під час виборчих кампаній. Оскільки інформаційні маніпуляції живляться розбіжностями та напруженістю, зміцнення стійкості та згуртованості суспільств має бути довгостроковою європейською метою. Добре поінформоване та медіаграмотне суспільство (включаючи журналістів, медіа, онлайн платформи, неурядові організації та окремих осіб) є невід'ємною частиною захисту від інформаційних маніпуляцій у демократичних суспільствах. Медіасектор відіграє вирішальну роль у співпраці з низкою інших секторів для створення та просування ініціатив з МІЛ, щоб допомогти громадянам розпізнати та розвинути стійкість до дезінформації.

**2.5.5. Політичне невтручання:** органи державної влади та органи місцевого самоврядування, політики та посадові особи повинні утримуватися від дій, що підривають незалежність медіа, починаючи від політичного втручання в їх діяльність або здійснення неналежного фінансового контролю над медіа до стигматизації та дискредитації критичних медіа та погроз журналістам. Такі дії мають стримуючий вплив на право медіа вільно повідомляти та призводять до самоцензури щодо критики державної політики та політичних діячів. Крім того, і без шкоди для будь-яких відповідних національних законів і правил, органи державної влади, зокрема місцеві органи влади, повинні забезпечити, щоб їх публічні інформаційні матеріали та публікації не конкурували за доходи від реклами з незалежною місцевою пресою.





### 3. Освіта та навчання

#### 3.1. Медіа та інформаційна грамотність для цифрової ери

**3.1.1. Центральна роль МІЛ:** МІЛ відіграє вирішальну роль у наданні людям навичок та знань для визнання, використання та оцінки якісної журналістики. Виклики, пов'язані зі зміною медіасередовища та відповідною необхідністю покращити взаємодію громадськості з медіа та іншими демократичними інститутами та довіру до них, вимагають від зацікавлених сторін у сфері МІЛ звернути увагу на позитивний вплив, який можуть мати проекти з МІЛ щодо якісної журналістики, та впроваджувати комплексні підходи для задоволення різних потреб людей різного віку та верств суспільства. Ініціативи з МІЛ спрямовані на зміну поведінки. Це може бути складним, дорогим і трудомістким процесом, відповідно, держави, медіа та інші зацікавлені сторони у сфері МІЛ повинні бути готові вести, брати участь і фінансувати проекти з МІЛ на довгостроковій основі. Держави повинні надавати максимальну підтримку розвитку ініціатив з МІЛ, які ілюструють переваги якісної журналістики для різних аудиторій і допомагають їм взаємодіяти з таким контентом по-новому і на нових платформах.

**3.1.2. Програми з МІЛ на підтримку якісної журналістики:** з огляду на глибокі зміни в медіасистемах, а також асиметрію в економічній владі та політичних інтересах, програми та заходи з МІЛ повинні допомогти користувачам краще зрозуміти, як працює та регулюється онлайн інфраструктура та економіка, а також як технології можуть впливати на вибір щодо медіа. Розвиток цих знань повинен бути пріоритетним, а розвиток відповідних навичок інтегрованим, де це можливо, до відповідних проектів та заходів з МІЛ. Майбутні програми з МІЛ щодо просування та захисту якісної журналістики повинні враховувати, як люди розуміють і роблять вибір при роботі з цифровими медіа, включаючи усвідомлення ірраціональності, упереджень, недостовірності і брехні.

**3.1.3. Державні заходи:** держави повинні визначати просування МІЛ, як явну мету своєї політики в галузі медіа, інформації та освіти, а також інвестувати адекватні ресурси в МІЛ та в розробку стратегій співпраці, комунікації та освіти разом з міжнародними та громадськими організаціями, медіаорганізаціями, медіа та іншими відповідними суб'єктами. МІЛ повинна бути інтегрована в державні заходи щодо освіти всіх вікових груп, як невід'ємна частина шкільних програм початкової школи. Тому необхідна інтеграція МІЛ в навчання вчителів і подальше підвищення кваліфікації. Державні заходи щодо громадянської освіти, спрямовані на старші вікові групи, також повинні включати МІЛ. Дослідження концепцій і стратегій сприяння розвитку навичок МІЛ у окремих осіб та застосування результатів на практиці повинні підтримуватися на довгостроковій і стратегічній основі.

**3.1.4. Підтримка незалежних ініціатив з МІЛ:** держави повинні створити адекватно фінансовані інструменти фінансування для незалежних ініціатив з МІЛ. Такі ініціативи медіаорганізацій, суспільних медіа, медіа громад, незалежних регуляторних органів з питань медіа, представників громадянського суспільства та інших відповідних суб'єктів мають підтримуватися шляхом стратегічної координації на національному рівні, заснованої на спеціально розробленій для цього політиці та стратегії розвитку, імплементації та оцінки.

**3.1.5. Підтримка міжсекторальної співпраці:** широкий обсяг секторів бере участь у просуванні навичок та знань, необхідних для визнання, використання та оцінки якісної



журналістики. Ініціативи, пов'язані з міжсекторальною співпрацею, можуть мати значне охоплення та залучення, оскільки робота в партнерстві є ключовим аспектом реалізації важливих проектів з МІЛ. Держави повинні демонструвати лідерство в цій галузі, активно підтримуючи та фінансуючи розвиток національних мереж для сприяння міжсекторальним зв'язкам та налагодженню співробітництва, а також для відображення наявних заходів з МІЛ та цільових груп. Крім того, більша координація може сприяти кращому використанню існуючої освітньої інфраструктури та дослідженню нових можливостей фінансування, щоб охопити всі сектори суспільства, особливо ті, які не мають формальної освіти, та тих, хто має конкретні потреби в МІЛ.

**3.1.6. Оцінка та примноження:** міжсекторальна співпраця може бути використана для розробки загальної структури оцінки, яка полегшить порівняння результатів та висновків проекту. Це дозволить ідентифікувати успішні проекти або елементи проекту з потенціалом для тиражування та масштабування. Ключові зацікавлені сторони повинні розглянути, яким чином існуючі підходи, кампанії та ресурси МІЛ, що стосуються універсальної тематики, включаючи те, як працюють соціальні медіа та пошукові служби, можуть бути відтворені для використання в інших сферах, на національному або міжнародному рівнях або для інших цільових груп, з належною повагою до національних та культурних відмінностей.

## **3.2. Можливості навчання для медіапрофесіоналів**

**3.2.1. Професія:** професія журналіста стає менш привабливою через фінансові труднощі, загрози та тиск на користь більш швидких та менш дорогих інформаційно-аналітичних послуг, що посилюється обмеженими можливостями для навчання та розвитку. Для вирішення такої проблеми держави повинні заохочувати і просувати журналістську професію, визнаючи публічно, що якісна журналістика займає центральне місце у функціонуванні демократичних суспільств. Навчальні заклади повинні прагнути зробити свої навчальні програми більш доступними та диверсифікованими, просувати практичний досвід, а також теоретичні підходи та проводити етичну підготовку для всіх майбутніх медіа акторів індустрії. Теми, пов'язані з громадянською освітою, правами людини, роботою демократичних держав, виборами та референдумами, повинні викладатися як частина основних журналістських навичок.

**3.2.2. МІЛ для редакцій інформаційно-аналітичних послуг:** конкретні програми медіаграмотності також необхідні для редакцій інформаційно-аналітичних послуг, зокрема для налагодження співпраці в редакціях, створення спільнот та залучення до участі аудиторії. Такі програми також повинні закріпити перевірку та розвінчання журналістами та нежурналістами, як наріжний камінь якісної журналістики, висвітлюючи важливість фактчекінгу, розтлумачення того, що перевіряти у процесі перевірки та як це робити, а також поширених помилок та способів їх уникнення. Крім того, редакції можуть отримати користь від розуміння когнітивних процесів, пов'язаних з критичним аналізом контенту аудиторією; як людський мозок сприймає і обробляє новини; як протистояти упередженості щодо підтвердження; як правильно боротися з розвінчанням помилкових тверджень; або впливу поганих/насилницьких/збочених новин на їх споживання.

**3.2.3. Підвищення кваліфікації:** журналісти, включаючи журналістів-фрілансерів, медіа акторів та осіб, які прагнуть продукувати якісну журналістику, повинні мати доступ до можливостей навчання протягом усього життя. Вони повинні мати можливість регулярно оновлювати свої навички та знання, особливо щодо своїх обов'язків та відповідальності у



цифровому середовищі, за допомогою програм стипендій та фінансової підтримки. Суспільні медіа повинні організувати систематичні семінари та навчальні курси щодо методів верифікації та заохочувати обмін передовим досвідом у сфері протидії дезінформації та пропаганді, шукаючи синергію з іншими партнерами, які спеціалізуються на якісних інформаційно-аналітичних послугах. Належні можливості для підготовки та перепідготовки повинні бути доступні журналістам, у тому числі тим, хто у діяльності використовує мови національних меншин та/або працює з місцевими та регіональними громадами.

**3.2.4. Спеціалізації:** конкретні навчальні програми та курси професійної підготовки повинні бути доступні в галузі науки, охорони здоров'я, навколишнього середовища, інженерії, права та інших спеціалізованих дисциплін, що становлять суспільний інтерес, в ідеалі мотивуючи студентів-журналістів набувати практичних навичок та оволодівати теоріями журналістського висвітлення таких сфер.

**3.2.5. Суспільні медіа:** суспільні медіа відіграють важливу роль у підготовці майбутніх журналістів та сприянні інклюзії шляхом задоволення різних комунікаційних та медійних потреб різних верств суспільства, пропонуючи простір для самопредставництва іншим «безголосим» та відображаючи різноманітні спільноти в якості невід'ємних та шанованих частин аудиторії. Суспільні медіа слід підтримувати в рамках заохочення студентів і молодих людей долучатися до журналістики, а також поліпшувати власний рівень медіаграмотності, рівень загальних знань шляхом проведення досліджень, інтерв'ю, пошуку експертів, підготовки та трансляції журналістських матеріалів. Крім того, повинна бути надана підтримка для обміну передовим досвідом у багатомовному та міжкультурному навчанні медіа з метою просування інклюзивного, якісного виробництва медіа у всій Європі.